

En l'epíleg Edwards clou el petit volum reivindicant que cada llengua és una finestra única al món i a la realitat.

Sols un aspecte clarament negatiu, no imputable a l'autor. El volum presenta un nombre important d'errades normatives que no és acceptable: canvi i caiguda de preposicions, objecte directe amb preposició, manca de dièresi, manca d'apostrofació, ús incorrecte de *per* i *per a*, respòs en lloc de *respost*, *antiguíssim* per *antiquíssim*, absència de pronoms adverbials, confusió entre *me'n donat* (sic) i *m'han donat*, mots castellans (*volumen*), mal ús dels relatius, ús de l'infinitiu en lloc de l'imperatiu a les referències (*veure* en lloc de *vegeu*), majúscules incorrectes a les notes... També hauria convingut un índex alfabètic al final i una indicació del títol original de l'obra.

EDWARDS, John (1994). *Multilingualism*. Londres: Routledge.

EDWARDS, John (2003a). «Language Planning in a language ecology perspective». A: *Actes del Segon Congrés Europeu sobre Planificació Lingüística*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 369-376.

EDWARDS, John (2003b) «Language and the future». A: Tonkin, Humphrey (ed.). *Language in the twenty-first century*. Amsterdam: Benjamins, 35-45.

Bernard Thiry. Terminología y derecho. La responsabilidad civil extracontractual. Contribución a su tratamiento terminográfico y a la Teoría de la Terminología. Granada: Editorial Atrio, 2009 (Traducción en el Atrio, 18). ISBN 978-84-96101-79-1

Montserrat Serra Figueras*

El llibre de Bernard Thiry *Terminología y derecho. La responsabilidad civil extracontractual. Contribución a su tratamiento terminográfico y a la Teoría de la Terminología* està publicat en doble suport, paper i electrònic. El llibre en paper conté el sumari complet de l'obra, la presentació, la bibliografia i l'índex analític. L'obra completa es troba en un CD-ROM, incloses les parts que estan en paper, i consta de set documents en format PDF. I així passa que el que sembla, amb el llibre tancat a la mà, un breu assaig sobre la terminologia i el dret resulta una obra llarga i densa de gairebé tres-centes cinquanta pàgines.

---

* Montserrat Serra Figueras, Àrea de Recerca Sectorial, TERMCAT.

Partint de la base d'un diccionari terminològic publicat pel mateix autor el 2005,¹ l'obra vol ser una reflexió crítica sobre terminologia i dret. Presenta les conclusions de la recerca duta a terme per a l'elaboració del diccionari, amb l'objectiu de ressaltar les lliçons apreses tant en l'àmbit de la terminologia com en l'àmbit del dret, a partir de l'experiència terminogràfica amb la matèria de la responsabilitat civil. Cal esmentar, per situar el lector, que el diccionari en qüestió és un diccionari bilingüe espanyol-francès i francès-espanyol sobre la responsabilitat civil dels ordenaments jurídics espanyol i belga. Com diu l'autor, en dret, *llengües* s'ha d'entendre com a sistemes jurídics nacionals, i per tant, de les múltiples possibilitats que ofereixen les llengües espanyola i francesa, la recerca s'ha restringit als sistemes jurídics espanyol i belga, deixant de banda altres sistemes que utilitzen les mateixes llengües naturals: els països llatinoamericans, d'una banda, i França, Suïssa, el Quebec o l'Àfrica francòfona, de l'altra.

El llibre s'estructura en diverses parts. Just després de la breu presentació, el primer capítol exposa els principis teòrics de la terminologia i la terminografia sobre els quals es va basar l'elaboració del diccionari. El segon i tercer capítols constitueixen el nucli dur de l'obra: el segon capítol parla del dret vist a través dels ulls de la terminologia i el tercer de la terminologia vista a través dels ulls del dret. El quart capítol són els annexos, que recullen els vuit casos terminològics que l'autor ha considerat més interessants pels problemes diversos que planteja la seva anàlisi nocional i el tractament per al diccionari bilingüe, i els que han donat peu a la formulació de teories i d'hipòtesis metodològiques en les conclusions sobre dret i terminologia, tots estudiats detalladament. Seguidament trobem la bibliografia i, finalment, l'índex alfabètic de matèries. A tall de curiositat, la bibliografia és espectacular: 54 pàgines de referències sobre terminologia, terminografia i lingüística, d'una banda, i sobre dret, de l'altra: dret espanyol, dret belga, diccionaris jurídics i obres sobre llenguatge jurídic, tot ben classificat.

Si hi ha una paraula que pugui definir el caràcter general d'aquesta obra, aquesta paraula és *exhaustivitat*. El llibre és una dissecció, fins al més mínim detall, de tot. Tot el que hi havia abans, durant i després de l'elaboració del diccionari: les bases teòriques i metodològiques, els problemes que sorgeixen en intentar sistematitzar una branca —petita— de les ciències humanes, l'anàlisi d'aquests problemes, la solució i l'aplicació d'aquesta solució al format diccionari i, final-

1. Thiry, Bernard. *Diccionario jurídico: terminología de la Responsabilidad civil (español-francés y francés-español)*. Granada: Comares, 2005 (Interlingua Diccionarios, 50). ISBN 84-9836-007-2.

ment, la lliçó, reflexió i conclusió de tot plegat. Tot és desplegat davant del lector, no hi ha res que es doni per entès o per suposat, amb arguments i contraarguments, amb exemples, amb incisos, amb explicacions, amb referències encreuadaes que fan que la lectura no sigui fàcil ni planera.

El primer capítol —«Terminología y terminografía aplicadas al derecho»— comença amb la justificació de l'estudi i consta de dos grans blocs. En el primer, l'autor presenta els punts clau de la teoria terminològica que fonamenten el treball de sistematització dut a terme en l'àmbit de la responsabilitat civil: començant per la definició de *terminologia* com a disciplina i dels diferents conceptes que s'expressen amb aquesta denominació, fa una caracterització per oposició dels pilars bàsics de la disciplina: del terme per oposició a paraula, com a suma de noció i denominació; de la terminologia per oposició a la lexicologia (utilitzant les aproximacions clàssiques d'onomasiologia *vs* semasiologia); del concepte de llengua d'especialitat per oposició a llengua comuna; de descripció per oposició a normalització, i de sincronia per oposició a diacronia. Quan parla de llengua d'especialitat, defineix el llenguatge jurídic com a sistema terminològic que correspon a un sistema nocional de caràcter «monocultural i poc traduïble», ja que no té referents universals. En el segon bloc, dedicat a la terminografia, passa revista a totes les etapes d'elaboració del diccionari i va justificant i argumentant les decisions preses: des de la delimitació de l'àrea d'estudi fins al processament informàtic de les dades, passant per la tria de les llengües de treball, les fonts d'informació utilitzades, l'anàlisi nocional, la selecció de denominacions o l'assessorament d'especialistes. Després tracta dels aspectes formals del diccionari; el més destacat per l'autor és que les entrades estan ordenades sistemàticament i no alfabèticament.

El segon capítol fa una anàlisi del dret a partir de la terminologia, què es pot concloure sobre el dret un cop hi has aplicat els motlles, les eines del treball terminològic sistemàtic, que miren la matèria des de tots els angles, que estiren la corda per provar-ne la resistència i els límits. Això ho fa estudiant un dret, o tots dos drets —l'espanyol i el belga— separatament, i després amb la comparació de tots dos, que és quan tracta dels problemes d'equivalència, o més generalment coneguts, dels problemes de traducció. Comença amb els fonaments de tot, els conceptes, i hi comença a trobar problemes com poden ser la imprecisió, la impossibilitat de definir o la definició variable (*definición movediza*, en diu) per diferents posicions doctrinals o per diferents interpretacions del text legal. I continua amb altres aspectes que, al final, el faran concloure que la terminologia del dret és una terminologia que té tots els defectes possibles: la sinonímia abundant (causada per la voluntat estilística dels juris-

tes, diu l'autor, o la llibertat que s'atorguen sobre la seva llengua d'especialitat), les denominacions sense lexicalitzar o de lexicalització incompleta, les nocions sense denominació, la motivació dels termes, en procés de revisió constant, etc. Tot aquest panorama obliga el terminòleg a prendre unes decisions que van més enllà del treball de descripció, com per exemple la construcció d'una síntesi original d'un conjunt de posicions teòriques diferents o fins i tot, incompatibles a l'hora de redactar una definició.

Pel que fa als problemes d'equivalència en terminologia jurídica bilingüe, un clàssic, Thiry aposta per traduir d'un sistema jurídic expressat en una llengua determinada, no a un altre dret, sinó a una altra llengua, una llengua jurídica de compromís que permeti «parlar sobre el dret d'un amb la llengua de l'altre», de dret espanyol en francès, de dret belga en espanyol.

El tercer capítol exposa els resultats de posar a prova la teoria i la metodologia terminològiques aplicant-les a una àrea, el dret, que «no és cap de les ciències o de les tècniques per a les quals van ser pensades», per comprovar-ne els límits. Algunes de les conclusions a què arriba són, per exemple, la utilitat del treball amb àrees temàtiques; la necessitat de treballar amb corpus però tenint en compte que de vegades cal ultrapassar-ne els límits; que la selecció de termes cal fer-la a partir de l'anàlisi nocional i d'una sèrie de criteris; que el funcionament d'un terme en una llengua no és gaire diferent del funcionament d'una paraula, però que, tanmateix, la llengua d'especialitat, en essència, és radicalment diferent de la llengua comuna; el caràcter pragmàtic dels termes, el seu ús referencial entre usuaris especialistes en situacions comunicatives específiques; la idea que la terminologia proporciona un cert accés, però limitat, al coneixement d'una matèria, etc. Tot plegat desemboca en un nou plantejament de la disciplina terminològica, la modificació de la teoria i el mètode per adaptar-los a l'objecte d'estudi, les ciències humanes, que, d'acord amb Thiry, són «molt més exigents en subtileza i densitat» que les disciplines científicotècniques.

En definitiva, estem davant d'una obra llarga, densa, rigorosa i escrita amb passió, d'interès per als lingüistes que es mouen pel món de la terminologia, i especialment pel món de la terminologia de les ciències humanes i socials, i per als teòrics i recercadors en terminologia. Als juristes amb sensibilitat per la llengua i per la terminologia de la seva especialitat els reservem el capítol segon. El format de l'obra no ajuda gaire en la lectura: un llibre és força més manejable que un gruix de fulls impresos. No sé si els *lectors* digitals hi podrien ajudar, en aquests casos.